

KONFERENCJA „INFORMAL LOGIC AT 25”
University of Windsor, Kanada, 14-17 maja 2003 roku

Nurt logiki nieformalnej (*informal logic*) powstał w latach siedemdziesiątych XX wieku w Stanach Zjednoczonych i Kanadzie¹. Ważnym ośrodkiem badań jest również Holandia (Uniwersytet w Amsterdamie), gdzie zamiast terminu „logika nieformalna” używa się terminu „teoria argumentacji” (*argumentation theory*). Inne określenia zagadnień, którymi zajmuje się logika nieformalna, to m.in. „logika stosowana” (*applied logic*) i „krytyczne myślenie” (*critical thinking*)². W tekstach niektórych autorów używa się nazw złożonych: „logika nieformalna i teoria argumentacji” (*informal logic and argumentation theory*) lub „logika nieformalna i krytyczne myślenie” (*informal logic and critical thinking – IL&CT*).

Logika nieformalna jest przedmiotem nauczania na uczelniach Stanów Zjednoczonych, Kanady i Australii. Akademicki wykład logiki nieformalnej ma dwa cele. Pierwszym celem jest opanowanie przez studentów (dziennikarzy, prawników) sztuki sprawnego argumentowania, która polega na prezentowaniu rzeczowych argumentów za głoszonymi tezami, unikaniu błędów we własnych wypowiedziach oraz dostrzeganiu błędów w wypowiedziach oponenta w dyskusji. Drugi cel jest podporządkowany pierwszemu – aby sprawnie argumentować, należy podać kryteria pozwalające na odróżnienie poprawnych sposobów argumentowania od sposobów błędnych. Dlatego problematyka błędów czynności argumentowania (podawania argumentów na rzecz głoszonych tez) oraz błędnych wytworów tych czynności (argumentów rozumianych jako zbiór zdań uzasadniających daną tezę) jest centralnym zagadnieniem logiki nieformalnej.

Pierwsza międzynarodowa konferencja zorganizowana pod hasłem „logika nieformalna” odbyła się w czerwcu 1978 r. w Uniwersytecie w Windsor (Kanada). Wykłady wygłosili m.in.: Robert Binkley, J. Anthony Blair, Robert Ennis, Ralph Johnson, Howard Kahane, Michael Scriven, Douglas Walton i John Woods. Uczestnicy tej konferencji podali charakterystykę przedmiotu, celu i metody uprawiania logiki nieformalnej. Jednym z głównych punktów tej charakterystyki jest teza, że przedmiotem badań logiki nieformalnej są sposoby argumentowania (formułowane w języku potocznym) stosowane w publicznych dyskusjach. Te sposoby argumentowania są analizowane w celu wyeliminowania wieloznaczności (*ambiguity*), nieostrości (*vagueness*) i niezupełności (*incompleteness*) wyrażen językowych używanych w argumentacji³.

¹ Por. L. Rosetti, *Raport o 'logice nieformalnej'*, przeł. M. Wesoły, [w:] E. Żarnicka-Biały (red.), *Między prawdą i normą a błędem*, Kraków 1997, s. 238-246; S. Kiczuk, *O logice nieformalnej*, „Roczniki Filozoficzne”, 51 (2003), z. 1, s. 143-169.

² Rosetti, dz. cyt., s. 238.

³ J. A. Blair, R. H. Johnson (red.), *Informal Logic. The First International Symposium*, Inverness 1980, s. X.

Od czasu zorganizowania pierwszej konferencji nurt logiki nieformalnej rozwijał się instytucjonalnie. Powstały organizacje: Association for Informal Logic and Critical Thinking (AILACT), International Society for the Study of Argumentation (ISSA) oraz trzy czasopisma specjalistyczne: „Informal Logic”, „Argumentation” i „Philosophy and Rhetoric”. Organizowane były liczne konferencje. Największe z nich odbywały się w Kanadzie (Windsor) i Holandii (Amsterdam).

W dniach 14-17 maja 2003 r., po 25 latach, które upłynęły od pierwszej konferencji, odbyła się, również na Uniwersytecie w Windsor, konferencja jubileuszowa, zatytułowana „Informal Logic at 25”. Spotkanie zostało zaaranżowane przez wydawców czasopisma „Informal Logic”: Ralpa Johnsona, J. Anthony Blaira (którzy byli głównymi organizatorami konferencji w 1978 r.) oraz przez Hansa Hansena i Christophera Tindale’a.

Podczas konferencji zaprezentowano ponad sześćdziesiąt wykładów. Do każdego wygłaszanego tekstu był wyznaczony komentator, który przedstawiał swój komentarz bezpośrednio po danym wykładzie. Odbyły się również sesje plenarne, podczas których wykłady wygłosili Sharon Bailin (Simon Fraser University), Alvin Goldman (Rutgers University) i Maurice Finocchiaro (University of Nevada, Las Vegas).

Sharon Bailin w wystąpieniu *Is Argument for Conservatives?* poddała krytyce tezę Richarda Rorty’ego, który twierdzi, że postęp w filozofii nie jest związany z czynnościami argumentowania (uzasadniania tezy), ale genezę tego postępu stanowią błyskotliwe pomysły filozofów. Wykład był wygłoszony jako obrona racjonalności poznania naukowego. Odrzucenie tezy Rorty’ego wiąże się, zdaniem Bailin, z przyjęciem innej tezy: pojęcie uzasadniania jest podstawową czynnością gwarantującą obiektywność poznania naukowego.

Alvin Goldman w wystąpieniu zatytułowanym *Informal Logic and Social Epistemology* rozważał problematykę poruszaną w ramach logiki nieformalnej w powiązaniu z programem epistemologii społecznej (*social epistemology*), zaprezentowanym w jego książce *Knowledge in a Social World* (Oxford: Clarendon Press 1999). Goldman sformułował pytanie: „jaki jest charakter relacji między (1) logiką nieformalną i teorią argumentacji a (2) logiką formalną, filozofią języka i epistemologią społeczną?” W odpowiedzi na to pytanie Goldman bronił tezy, że epistemologia społeczna stanowi narzędzie, które jest szczególnie przydatne w ocenie poprawności argumentacji (*argument evaluation*).

Maurice Finocchiaro w prezentacji *Dialectics, Evaluation, and Argument* scharakteryzował „dialektyczne koncepcje argumentacji” jako jedną z tendencji dominujących w logice nieformalnej.

Czwarta sesja plenarna miała formę dyskusji panelowej, w której głos zabrali ci filozofowie i logicy, którzy formułowali zasady nurtu logiki nieformalnej 25 lat temu: J. Anthony Blair, Robert Ennis, Trudy Govier, David Hitchcock, Ralph Johnson i Douglas Walton. Celem dyskusji było podsumowanie dorobku logiki nieformalnej w latach 1978-2003. Dyskutanci stwierdzili, że mimo systematycznego nauczania logiki nieformalnej na wyższych uczelniach dydaktycy i teoretycy argumentacji mają jeszcze do wykonania dużo pracy, która ma na celu podniesienie sprawności studentów w sztuce argumentowania.

Wśród autorów ważnych tekstów z zakresu logiki nieformalnej i teorii argumentacji wykłady zaprezentowali również Douglas Walton (University of Winnipeg) we wspólnym wystąpieniu z Chrisem Reedem (University of Dundee), holenderscy teoretycy argumentacji Erik Krabbe (Uniwersytet w Groningen), Frans van Eemeren, Peter Houtlosser, Francisca Snoeck Henkemans i Eveline Feteris (wszyscy z Uniwersytetu w Amsterdamie), John Hoaglund (Christopher Newport University), Robert Pinto (University of Windsor), Mark Weinstein (Montclair State University) i Harvey Siegel (University of Miami). Zaprezentowany został również tekst Johna Woods'a (University of British Columbia oraz King's College), który nie uczestniczył w konferencji osobiście.

Tendencją widoczną w wystąpieniach jest próba opracowania pojęcia racjonalności argumentacji. Wielu prelegentów głosiło tezę, że celem argumentacji jest osiągnięcie zdań prawdziwych. Aby takie pojęcie argumentacji zostało zachowane, podaje się próby określenia teoretycznych ram racjonalnej argumentacji, które zagwarantowałyby jak największe prawdopodobieństwo osiągnięcia tego celu. Niektóre próby polegają na formułowaniu kryteriów poprawności argumentacji (mających często postać listy reguł poprawnego wykonywania czynności argumentacyjnych) opartych na pojęciach z zakresu logiki formalnej lub epistemologii (np. Goldman). Opracowanie tych kryteriów w nauce jest ważne z tego względu, że argumentowanie jest jedną z podstawowych naukowych czynności poznawczych.

Teksty zaprezentowane przez studentów brały udział w konkursie ogłoszonym przez organizatorów. Nagrodę („J. Anthony Blair Prize”) otrzymała A. J. Ohler (McMaster University). Tematem nagrodzonej pracy było pojęcie racjonalności argumentacji w tekstach Perelmana i Johnsona.

Krótką charakterystyką wykładów i dyskusji pozwala na stwierdzenie, że zagadnienia racjonalności argumentacji oraz obiektywności kryteriów poprawności argumentacji są centralnymi problemami poruszonymi w ramach logiki nieformalnej.

Marcin Koszowy